

Landbrugsproduktion i harmoni med naturen

v. Heidi Buur Holbeck, Videncentret for Landbrug

Åben hus arrangement
Videncentret for Landbrug d. 25.11. 2013

12. juni 2014

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri			Naturerhverv.dk	
Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne				Danmark og EU investerer i landdistrikterne.
Se 'European Agricultural Fund for Rural Development' (EAFRD)				

Hvad vil jeg sige noget om?

- Væsentlige udfordringer for fremtidens landbrug i forhold til politiske mål om mere natur
- Hvor og hvordan kan vi skabe god synergi mellem landbrug og natur?

Hvad er de centrale politiske mål for naturen?

- Natur- og landbrugskommissionens anbefalinger
- Grøn vækst mål
- Habitatdirektivet – Natura 2000
- Biodiversitetsmål

Natur- og landbrugskommissionens anbefalinger

April 2013

1. EN RIGERE NATUR, NY MILJØREGULERING OG NYE VÆKSTMULIGHEDER FOR LANDBRUGET

English Summary

2. NATUR- OG LANDBRUGSKOMMISSIONENS ARBEJDE

2.1. Grundlaget for kommissionens arbejde

2.2. Tværgående principper

2.3. Om anbefalingerne

3. MERE OG BEDRE NATUR

Anbefaling 1: Klare mål og strategier for naturen i Danmark

Anbefaling 2: Et nationalt naturnetværk

Anbefaling 3: En national naturfond

Anbefaling 4: Bedre beskyttelse af naturarealer

Anbefaling 5: Naturpleje som driftsgren

Anbefaling 6: Mere natur i landbrugslandet

Anbefaling 7: Natur og landbrug som ligeværdige hensyn i det åbne land

Anbefaling 8: Mere natur i skovene

Anbefaling 9: Tidssvarende forvaltning af vandløb

Anbefaling 10: Nationalparker med mere natur

4. MÅLRETTET MILJØREGULERING

Anbefaling 11: Ny regulering af landbrugets kvælstof

Anbefaling 12: Ny regulering af landbrugets fosfor

Anbefaling 13: Nye virkemidler til sikring af et bedre vandmiljø

Anbefaling 14: Ny regulering af husdyrproduktionen

Anbefaling 15: Ny teknologi til ny miljøregulering

Anbefaling 16: Nyt fokus på luftbåren kvælstof

5. MINDRE BELASTNING MED SPRØJTEMIDLER OG BEDRE BESKYTTELSE AF DRIKKEVANDET

Anbefaling 17: Mindre belastning med sprøjtemidler på markerne

Anbefaling 18: Bedre beskyttelse af drikkevand

6. EN SAMMENHÆNGENDE KLIMAINDSATS

Anbefaling 19: Reduktion af landbrugets drivhusgasemissioner

Anbefaling 20: Bedre rammer for klimatilpasning i det åbne land

Anbefaling 21: Udvikling af nye afgrøde- og dyrkningssystemer

7. STYRKET PLANLÆGNING I DET ÅBNE LAND

Anbefaling 22: Styrket overordnet planlægning for natur og landbrug

Anbefaling 23: Klarere rammer for lokalplanlægning

Anbefaling 24: Et løft til lokale natur- og landskabsplaner

Natur og Landbrug
- en ny start

Natur- og landbrugskommissionens anbefalinger

- Hvilke anbefalinger kan få størst betydning for landbruget?

Et nationalt naturnetværk

- Udgangspunktet bør være eksisterende natur
- Lodsejere skal inddrages
- Udpegningen skal give mening – og ske i fleksible etaper, så der ikke sker en fastfrysning af jorden

Bedre beskyttelse af naturarealer

- Forslag om bindende udpegning
 - Vil give klarhed over hvilke arealer der er beskyttet, men det forudsætter, at udpegningerne hviler på et fagligt og gennemskueligt grundlag. Har vi ikke i dag.
- Forbud mod at gødske og sprøjte
 - Hidtidig drift bør kunne fortsætte. Ellers bør der gives compensation.
- Bødeniveauet for overtrædelser skal hæves
 - Kræver gennemskuelige regler

Naturpleje som driftsgren

- Støtten og kontrollen af miljøordningerne skal tilpasses til behovet for pleje
- Der skal afsættes flere midler til samdrift, fællesgræsning og jordfordeling
- Kvalitetsmærke for naturkød
- Vil samlet fremme mulighederne for at gøre naturpleje til en professionel driftsgren – noget landbruget selv arbejder for

Grøn vækst aftalen

Grøn Vækst aftalen finansierer Vandrammedirektiv, Pesticidindsats, Natura 2000 indsatsen, Forskning og Innovation, Landbruget som energileverandør, Miljøgodkendelser, Økologi, Vækst i primære erhverv og fødevare industri.

Konkret udmøntning f.eks. via:

- 50.000 ha randzoner
- Skærpede ammoniakkrav ved husdyrudvidelser
- 40.000 ha §3 natur skal plejes

Randzoner og vådområder

- 10 meters sprøjte-, gødnings- og dyrkningsfrie randzoner langs en lang række vandløb og søer, svarende til 50.000 ha.
 - Har givet en hel del frustration pga. uklarhed....
- Tilskud til udlægning af 10.000 ha vådområder
 - Fint med kompensation, kræver gennemskuelige regler.
- Tilskud til udlægning af 3.000 ha ådale

Målrettet naturpleje

- En målrettet indsats i Natura 2000-områderne i form af tilskud til naturpleje- og forvaltning
- Tilskud til pleje af ca. 40.000 ha § 3-arealer (enge, heder, moser, overdrev, mv.) uden for Natura 2000-områderne.
- Mere og bedre tilgængelig natur:
 - Etablering af i alt op til 75.000 ha ny natur frem til 2015, herunder:
 - ca. 800 ha ny bynær skov og ca. 6.900 ha ny privat skov
 - ca. 13.000 ha vådområder og ådale
 - ca. 4.300 ha ny natur i Natura 2000-områder
 - ca. 50.000 ha sprøjte-, gødnings- og dyrkningsfrie randzoner.
- Fokus bør være på den eksisterende natur

Ammoniakfølsom natur

De tre kategorier af ammoniakfølsom natur i Husdyrgodkendelses-bekendtgørelsen og de dertil hørende krav til maximal ammoniakdeposition.

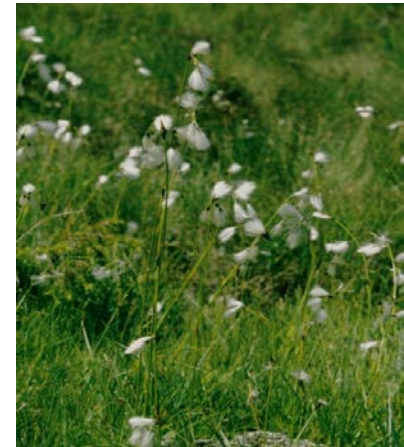
Naturtype	Fastsat beskyttelsesniveau
Kategori 1. Ammoniakfølsomme habitatnaturtyper, § 3-heder og –overdrev <u>inden</u> for Natura-2000 områder	Max. totaldeposition afhængig af antal husdyrbrug i nærheden: 0,2-0,7 kg N/ha/år. Kan hæves til 0,3-1,0 kg N/ha/år ved afgræsning, der netto fjerner N.
Kategori 2. Højmoser, lobeliesøer, § 3-heder > 10 ha og § 3-overdrev > 2,5 ha, alle <u>uden</u> for Natura-2000 områder.	Max. totaldeposition på 1,0 kg N/ha/år
Kategori 3. Heder, moser og overdrev, som er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, samt ammoniakfølsomme skove.	Kommunen vurderer konkret, om der skal fastsættes vilkår om max. merdeposition, og hvad de nødvendige krav til max merdeposition skal være. Krav ≥ 1 kg N/ha/år.

Natura 2000 mål

- Målet er at stoppe tilbagegangen i arter og naturtyper
- Indsats i 1. planperiode
 - Mål: Pleje med afgræsning af 110.000 ha i miljøordninger (afgræsning og slæt)
 - Nu: ca. 53.000 ha i miljøordninger

Biodiversitet: Fokus på beskyttelse af sjældne og truede dyr og planter

Hvor og hvordan kan vi skabe god synergi mellem landbrug og natur?

Hvor:

- Vi arbejder for at fremme mulighederne for at gøre naturpleje til en professionel driftsgren
- Vi arbejder for at reglerne er gennemsikkelige og landmanden ikke bliver "fanget" i sin produktion ved at pleje naturen eks. Husdyrloven, Naturbeskyttelsesloven, kontrol af de frivillige miljøordninger, randzoneloven m.m.

Hvor og hvordan kan vi skabe god synergi mellem landbrug og natur?

Hvordan:

- Arbejder målrettet på forenkling af tilskudsregler og administration af ordningerne
- Synliggøre konsekvenserne af diverse politiske aftaler i form af eksempler på, hvilken betydning reglerne konkret for får den enkelte landmand
- Vi udfordre konstant udgangspunktet for reglerne og prøver at sikre, at reglerne hviler på et fagligt grundlag

Hvor og hvordan kan vi skabe god synergi mellem landbrug og natur?

- Vi formidler ny viden og afklaringer ud til landets landmænd og rådgivere
- Vi indgår i projekter med forskningsinstitutioner for at sikre praktisk udmøntning af forskningen

SJÆLDEN BILLE FUNDET MIDT PÅ EN DANSK MARK

Løbebilleren Stor Kamløber er kun fundet et par gange i Danmark i de sidste halvtreds år og er kategoriseret som forsvundet fra Danmark på den danske rødliste over truede arter. Stor var overraskelsen derfor, da forskere fra Aarhus Universitet opdagede en lokal bestand på en mark på Djursland.

Af [Christina Troelsen](#)

At finde ud af hvilke arter af insekter, der lever i og under den danske muld, er et tålmodighedsarbejde for forskerne. De sætter insektfælder ud, som ligner små urtepotter, gravet lidt ned i jorden. Fælderne bliver tømt en gang om ugen og prøverne sendt til bestemmelse.

De fleste arter, som går i fælderne, er velkendte i den danske natur, men sidste sommer indeholdt prøverne fra en mark på Djursland nogle rødbrune ca. 2 cm store biller, som fik forskerne til at spærre øjnene op; de viste sig at være af arten Stor Kamløber (*Dolichus halensis*), som er kategoriseret som forsvundet for Danmark på den danske rødliste over sjældne og truede arter.

De tidligere danske fund af Stor Kamløber har været enkeltindivider, men på marken på Djursland har forskerne fundet 35 eksemplarer af arten. Selvom billen er i stand til at flyve, er det usandsynligt, at der er tale om et enkeltstående tilfælde og forskerne vurderer derfor, at der er tale om en lokal bestand. Billen er forholdsvis almindelig i Sydeuropa og Sydøstasien, og det nye fund er et af de nordligste fund af arten, der er registreret.

Naturprojekt banede vejen

Stor Kamløber (*Dolichus halensis*) tilhører famil løbebiller, som er en artsrig familie af biller, u over hele verden med ca. 30.000 kendte arter over 300 i Danmark. Stor Kamløber kan blive cm lang og har en rødbrun farve. De fleste løt er overvejende rovdyr både som larver og vok ernærer sig af snegle, orme, småinsekter osv Wikimedia Commons)

Den Danske Rødliste

En "rødliste" er en fortegnelse over forsvundne, truede, sårbare og sjældne plante- og dyrearter. På listen inddeles arterne i forskellige kategorier, hvor af den

Barrierer for indsatsen

- Økonomi
 - Det er ikke gratis at lave naturpleje
 - Der skal være et økonomisk incitament – fokus på produktion
- Bureaukrati
 - Regler, der komplicerer brugen af tiltag
 - Mange landmænd fravælger indsatsen for natur af frygt for krav og regler - bekymring for restriktioner og kontrol
 - Regler ændres løbende
 - Natur giver begrænsninger
- Psykologi – indre barrierer
- Fokus på løsninger

God synergi mellem landbrug og natur er det muligt?

- Ja, via naturpleje. Landmanden er den bedste naturplejer – har græsningsdyr og viden om arealerne
- Vi skal vise de gode eksempler på, at det kan lade sig gøre rimelig enkelt, at lave lidt mere plads til naturen i landbrugslandet

De gode og nemme tiltag

- Markvildtstiltag
- Hegn, remiser og småbiotoper
- Vandhuller
- Skæve hjørner og kanter

Muligheder for mere natur og vildt - det behøver ikke være så svært

Hvorfor er det så ikke mere udbredt blandt landmænd at lave markvildtstiltag?

Information – og rådgivning om mulighederne er helt centralt...

Gør markerne til gode levesteder for markvildtet

Nr. 1 • 2010
Revideret februar 2013

- Sådan kan tiltag for markvildtet etableres på de støtteberettigede marker

Derfor!

Lærken, haren og agerhønen er nogle af de dyr, der lever i og omkring dyrkede marker. Arterne har gennem mange år været i støt tilbagegang, fordi de mangler føde, dækning og ynglesteder. Små tiltag, der giver variation i forhold til afgrøden, er et vigtigt supplement, der giver dyrene mulighed for at gennemføre deres livscyklus. Dette faktaark giver eksempler på enkelte tiltag, der er mulige at etablere på støtteberettigede arealer.

Gode og enkelte tiltag

- Vildtstribe
- 2 meter barjordsstribe
- Insektvolde

Tiltagene kan etableres enkeltvis eller i kombination, men vær opmærksom på reglerne i Enkeltbetalingsordningen.

Det gode eksempel - så lidt skal der til

Ved en kombination af vildtstriber, 2 meter barjordsstriber og insektvolde giver det arter som agerhøns og harer og deres afkom føde i de perioder, hvor det ellers kniber. Samtidig får arterne gode rede-, skjule- og hvilesteder. Det gælder om at ændre strukturen og øge variationen i agerlandet. De enkelte tiltag kan forbinde eksisterende levesteder og virker hver for sig som ledelinier for såvel store som små dyr i naturen.

Barjordsstriber

Effekt

Barjordsstriberne bruges af hønefuglene til at støvade (baleplads). På den måde holdes fjerdagten i orden. Både hønefuglenes kyllinger og harekillinge har brug for bare pletter, hvor de kan tørre efter regnsky. Desuden kan fuglene finde andre insekter og nye spiser på striberne.

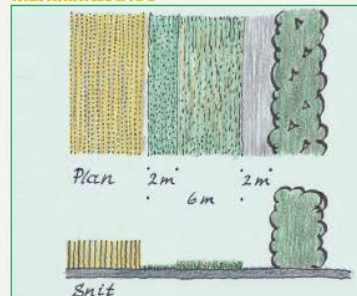
Regler

Maks. 2 meter brede. Striben skal placeres i markkanten. Fra 2012 er det ikke længere et krav, at der er levende hegn i markskellet, hvis man ønsker at placere en 2 meter barjordsstribe mellem en vildtsstribe eller insektvolde og hovedafgrøden. Det er dog en forudsætning, at vildtsriben eller insektvolden er placeret i tilknytning til et markskel. Hvis barjordsriben ønskes midt i marken, skal marken opdeles. Kan ved mekanisk hjælp holdes fri for plantevækst.

Barjordsstriber må ikke etableres inden for 5 meter* fra søer, åbne vandløb, kystlinjer, samt beskyttede fortidsminder.

*Dog 10 m for søer og vandløb omfattet af randzonenloven.

Markkantsstribe

Ved at kombinere tiltag opnår man større effekt.

Vi arbejder for integration af naturen i landbruget

- Naturpleje som driftsgren
- Bedre og mere gennemskuelige støtteordninger
- Rammebetingelser skal bygge på et fagligt grundlag
- Klarere regler i forbindelse med kontrol og krydsoverensstemmelse
- Fokus på løsninger af de barrierer der er

Tak for opmærksomheden!

